

בס"ד

COVENANT & CONVERSATION

RABİ LORD JONATHAN SACKS ל"צ"ל İLE

LİDERLİK KONULU DERSLER

Wohl Legacy
Empowering Communities.
Transforming Lives.

Covenant & Conversation yazılarına yönelik cömert sponsorlukları için Wohl Legacy'ye teşekkürlerimizle

Bir Liderin Dersleri

Pinehas 5781

Pinehas *peraşası*, Moşe'nin kendi faniliğiyle yüzleşmesi ve Tanrı'dan bir halef tayin etmesini istemesiyle, liderlik alanında bir ustalık dersini içermektedir. Büyük liderler, kendilerinden sonraki devamlılığı önemserler. Haya Sara *peraşasında*, Avraam'ın, antlaşma ailesinin devamlılığını temin etmek üzere, hizmetkârından, oğlu Yitshak için bir eş bulmasını istediğini görmüştük. Kral David, Şelomo'yu seçmişti. Eliyau, Tanrı'nın talimatıyla, görevini devam ettirmek üzere Elişa'yı tayin etmişti.

Moşe'nin örneğinde, Hahamlarımız, Moşe'nin, yerini oğulları Gereşom veya Eliezer'den herhangi birinin alamayacak olduğunu anladığı zaman bir nebze üzüntü duyduğunu sezinlemişlerdir.¹ *Keter Tora*, yani Peygamberler ve Hahamlar tarafından takılan görünmez "Tora tacı" için de durum böyledir. Koenlik ve krallık taçlarından farklı olarak bu taç hanedanlık gereği babadan oğula geçmez. Karizmanın da babadan oğula geçmesi çok enderdir. Yine de burada öğretici olan, Moşe'nin, isteğini ifade etmek için kullandığı lisandır:

"Tüm bedenlerdeki ruhların Tanrı'sı A-Şem cemaatin üzerine bir adam atasın. Önlerinde çıkıp, önlerinde gelecek, onları çıkarıp [geri] getirecek [biri olsun] ki A-Şem'in cemaati çobanı olmayan bir davar sürüsü gibi olmasın." (Bamidbar 27:17)

Bu sözcük seçiminden öğrenilecek üç temel liderlik dersi vardır.

Raşi tarafından not edilen ilki, Tanrı hakkında kullanılan "Tüm bedenlerdeki ruhların Tanrı'sı A-Şem" şeklinde, alışılmadık uzunluktaki nitelemeye gizlidir. Raşi'nin açıklamasına göre bunun anlamı şöyledir: "Evrenin Efendisi; her insanın karakteri Senin huzurunda bellidir

¹ "Moşe, Aaron gibi ölmeyi arzulamıştı" (Sifre, Pinehas, 136, *vayomer* konu başlığı) ifadesindeki ima budur.

ve birbirinin aynısı olan iki insan yoktur. Onların üzerine, her kişinin kendi bireysel karakterini kaldırabilecek bir lider ata.”²

Rambam bunun, insani halin temel bir özelliği olduğunu söyler. Homo sapiens, tüm yaşam formları içinde en çeşitli olanıdır. Dolayısıyla işbirliği elzemdir – çünkü hepimiz farklıyız; başkaları bizim zayıf olduğumuz yerde güçlüdür ve aksi de doğrudur – ama uyuşmayı sağlamak da zordur, çünkü bize meydan okuyan durumlara her birimiz farklı şekilde tepki veririz. Liderliği gerekli, ama aynı zamanda talepkâr hale getiren de budur:

Bu büyük çeşitlilik ve sosyal yaşamın gerekliliği, insan doğasında temel öğelerdir. Ancak toplumun refahı, her bir insanın hareketlerini düzene sokmaya kabil bir liderin varlığını gerektirir; liderler, her bir eksikliği tamamlamalı, her aşırılığı kaldırmalı ve herkes için tutum ve davranışları belirlemelidir ki, doğal çeşitlilik, yasamanın tek tipliği tarafından dengelensin ve toplumun düzeni iyi bir şekilde tesis edilebilsin.³

Liderler farklılıklara saygı gösterir, tıpkı bir orkestranın şefi gibi, onları birbirlerine entegre eder ve çok sayıdaki farklı enstrümanın, kendi parçasını, diğerleriyle armoni içinde çalabilmesini temin eder. Gerçek liderler tek tipliği dayatma peşinde değildir. Çeşitliliğe saygı gösterirler.

İkinci ima, cemaatin üzerine tayin edilecek bir “iş”, “adam, kişi” sözcüğünde yer almaktadır. Tanrı da buna “Yeoşua bin Nun’u al – içinde ruh olan bir adam (iş) [o]” (p. 18) sözleriyle cevap vermiştir. İş sözcüğü burada, cinsiyetin ötesinde bir niteliğe işaret etmektedir. Bu, Tora’nın “a-iş Moşe”, “adam Moşe” ifadesini kullandığı iki yerde görülebilir.

Bunlardan ilki Şemot kitabındadır:

Bu adam Moşe, Mısır Ülkesi’nde, hem Paro’nun danışmanlarının hem de halkın gözünde, son derece saygındı [*gadol meod*, tam çeviriyle “çok büyüktü”]. (Şemot 11:3)

Diğeri ise Bamidbar kitabındadır:

Bu adam, Moşe, çok mütevazı (*anav meod*) idi – yeryüzündeki diğer herkesten daha çok. (Bamidbar 12:3)

Görünüşte birbiriyle tezat teşkil eden ve Moşe’nin yüksek düzeyde sahip olduğu (*meod*, çok) bu iki karakteristiğe – büyüklük ve tevazu – dikkat edin. Bu, Rabi Yohanan’ın, Bizzat Tanrı’ya atfettiği niteliklerin bir kombinasyonudur: “Tanrı’nın büyüklüğünü gördüğünüz her yerde, O’nun tevazuunu görürsünüz.”⁴ Kanıt olarak gösterdiği metinlerden biri şöyledir: “Zira Tanrı’nız A-Şem – [tüm] güçlerin Tanrı’sı ve [tüm] efendilerin Efendisi O’dur – [kimseye] ayrıcalık göstermeyen ve rüşvet almayan, Büyük, Kudretli ve Heybetli Tanrı’dır. Yetim ve dulun davasını savunur, aranızdaki yabancıyı sever, ona yiyecek ve giysi verir” (Devarim 10:17-18)

Liderlik bağlamında “iş” sözcüğüyle kastedilen, kişinin bir erkek olması değil, deyimisel anlamda “adam” olmasıdır; şahsi büyüklüğünü hafiflikle taşıyan, diğerlerinin çoğunlukla göz

² Raşi’nin, Tanhuma, Pinehas, 11’e dayanan Bamidbar 27:16 açıklaması.

³ Rambam, *Şaşırmışlar İçin Kılavuz*, kitap 2, bölüm 40.

⁴ Cumartesi gecesi manzumelerinden. İfadenin kaynağı, Pesikta Zutreta, Ekev’dedir.

ardı ettiği insanları, “yetim, dul ve yabancıyı” umursayan, toplumun kenarına itilmiş insanlarla da elitlerle geçirdiği kadar vakit geçiren, herkese eşit kibarlıkla davranan ve saygı gösterdiği için saygı gören biri olmasıdır.

Ancak asıl muamma, üçüncü ifadede yatmaktadır: “Tüm bedenlerdeki ruhların Tanrı’sı A-Şem cemaatin üzerine bir adam atasın. Önlerinde çıkıp, önlerinde gelecek, onları çıkarıp [geri] getirecek [biri olsun].” Bu sözler, kulağa, aynı şey iki kez söyleniyormuş gibi gelmektedir – ki bu, Tora’nın yapmama eğilimi gösterdiği bir şeydir. Acaba bu ne anlama gelmektedir?

Tora burada liderliğin en zorlu yönlerinden birine işaret etmektedir; yani zamanlama ve tempo. İfadenin ilk kısmı basittir: “Önlerinde çıkıp, önlerinde gelecek.” Bu, bir liderin en önde liderlik etmesi gerektiği anlamına gelir. Britanyalı bir politikacının, doğruluğu şüpheli yorumunda olduğu gibi, “Tabii ki partiyi izliyorum. Ne de olsa ben onların lideriyim”⁵ tavrıyla hareket edemez.

Hayati öneme sahip olan, ifadenin ikinci kısmıdır: “onları çıkarıp [geri] getirecek [biri].” Yani: Bir lider en önde liderlik etmelidir; ama aynı zamanda, geri döndüğü zaman kendisini takip eden kimseyi bulamayacağı kadar çok ileriye de açılmamalıdır. Tempo önemlidir. Bazen bir lider çok hızlı ilerleyebilir. Trajediler de işte o zaman meydana gelir.

Birbirinden çok farklı iki örnek vermek gerekirse: Margaret Thatcher, başbakan olduğu dönemde, kendisini madenciler birliğiyle uzun ve acı bir mücadele beklediğini biliyordu. 1981 yılında madenciler maaş artırımını için greve gitmişlerdi. Bayan Thatcher derhal kömür stoklarının yeterliliği hakkında araştırmalarda bulundu. Ülkenin yeni kömür tedariki olmadan ne kadar devam edebileceğini bilmek istiyordu. Stokların düşük seviyede olduğunu keşfeder keşfetmez, bir anlamda madencilerin zaferine boyun eğmiş oldu. Sonra, çok sessiz bir şekilde, kömür stoklanmasını sağladı. Sonuçta, madenciler 1983 yılında tekrar greve gittiklerinde, Bayan Thatcher onların taleplerine direndi. Uzun süreli bir grev oldu ve bu kez mağlubiyeti kabul etmek zorunda kalanlar madenciler oldu. Thatcher, 1981’de kazanamadığı bir muharebeyi 1983’te kazanmıştı.

Çok farklı bir örnek de İsrail Başbakanı Yitshak Rabin’dir. 1993 ve 1995 yılları arasında Filistinlilerle yürüttüğü barış süreci gerek İsrail’de gerekse de ötesinde, son derece tartışmalıydı. Bir miktar destek vardı, ama aynı zamanda büyük bir muhalefet de söz konusuydu. Gerilim 1995 yılında yükseldi. O yılın Eylül ayında, basında, ona kişisel desteğimi ifade ettiğim bir makale yazdım. Ama aynı zamanda ona özel bir mektup da yazarak, plana yönelik dâhili muhalefet konusunda derin endişeler taşıdığımı belirttim ve kendisinden, İsrail vatandaşlarıyla da – özellikle de dindar Siyonistlerle – en az Filistinlilerle yaptığı kadar müzakerelerde bulunmaya önem vermesini ısrarla rica ettim. Cevap almadım.

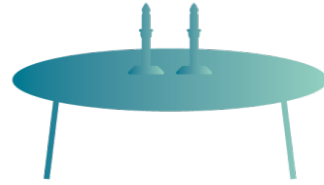
4 Ekim 1995’te bir *Motsae Şabat*’ta, Başbakan Rabin’in, bir barış gösterisi sırasında genç bir dindar Siyonist tarafından suikast sonucu öldürüldüğünü öğrendik. Yeruslayim’deki cenazeye katıldım. Ertesi gün geri döndüğümde havaalanından doğru İsrail elçisine gittim. Kendisiyle, medya ile ilgilenmek için Londra’da kalmak zorunda olduğundan katılamadığı cenaze töreni hakkında konuşacaktım.

⁵ Bu ifade Benjamin Disraeli, Stanley Baldwin ve Alexandre Auguste Ledru-Rollin’e atfedilmiştir.

Ofisine girdiğim gibi, elçi bana bir zarf vererek “Bu, sizin için diplomatik postayla yeni geldi” dedi. Yitshak Rabin’in mektubuma yazdığı cevaptı – yazmış olduğu en son mektuplardan biriydi. İnancını önemle tekrar vurgulayan duygulandırıcı bir mektuptu, ama trajik bir şekilde, mektup bana ulaştırıldığında kendisi artık hayatta değildi. Bize emredildiği şekilde barışı aramıştı, ama dinlemeye henüz hazır olmayanlar için çok hızlı ilerlemişti.

Moşe bunu, casuslarla ilgili olaydan bizzat biliyordu. Rambam’ın *Kılavuz*’da söylediği gibi,⁶ savaflara girme ve ülkeyi fethetme görevi, köleliğin içinde doğmuş bir nesil için, basitçe, çok fazlaydı. Bu görev ancak, özgür bir ortamda doğmuş olan çocukları tarafından yerine getirilebilirdi. Bazen haritada küçük görünen bir yolculuk kırk yıl sürebilir.

Çeşitliliğe saygı göstermek, düşkünleri ve güçsüzleri de güçlü ve büyükler kadar önemsemek ve halkın dayanabileceğinden hızlı ilerlememeye hazır olmak – Moşe’nin tecrübeyle bildiği ve Yeoşua’nın da bu büyük adamın şahsına yaptığı uzun süreli çıraklık sayesinde öğrendiği üç elzem liderlik niteliğidir.

ŞABAT SOFRASI İÇİN SORULAR

1. Liderlerin haleflerini düşünmeleri neden önemlidir? Acaba liderler, koltuklarından kalktıkları zaman yerlerine liderlik edecek olan kişinin seçiminde kilit bir rol oynamalı mıdır?
2. Rambam’ın bir liderden beklentilerinin sizin beklentilerinizle benzerlik taşıdığını düşünüyor musunuz? Bu beklentiler çok mu şey talep etmektedir?
3. Moşe’nin hangi niteliklerinin Yeoşua’nın şahsında yansıtıldığını görüyoruz?

⁶ Şaşırma İçin Kılavuz, kitap 2, bölüm 32.